

SZÁSZVÁROS ÉS VIDÉKE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Előfizetési árak:
Egész évre — — 240 L | Negyed évre — 60 L
Fél évre — — 120 „ | Egyes szám ára — 6 „
Nyilttér szavanként 6 L.

Alapította: ifj. Szántó Károly.
Felelős és főszerkesztő: Dr. BOCZ SOMA
Kiadóhivatal: „Szászvárosi Könyvnyomda Rt.“

Megjelenik minden vasárnap.
Mindennemű pénzküldemények a „Szászvárosi Könyvnyomda Rt.“ címére küldendők.
Hirdetések árszabály szerint. — Kéziratok nem adatnak vissza

A Maniu kormány.

„A türelmetlen százezres tömeg áttörte a csendőr-kordont, behatolt a királyi palota udvarára s ott várta be Maniu kormányelnökké való kinevezését.“

Igy jelentették a bukaresti nagy lapok s ebből a pár szóból mindennél világosabban tűnik ki, hogy a nép suggestív akaratereje előtt meg kellett hajolnia a régenstanácsnak is. Maniu még be sem jelenthette a kinevezését, a tömeg határtalan lelkesedése máris azzá kiáltotta ki. Maniut a nép nevezte ki s az a határtalan öröm, mely ezt a kopottas ruhájú, egyszerű politikkust Bukarest utcáin diadalmenetben végigkísérté, jelenti tíz év liberális politikájának teljes csődjét s jelenti egy új rendszer megszületését.

Maniu kinevezése valami csendes, belső örömmel töltötte el Erdély kisebbségeit is. A pesszimisták lelkében ugyan még ott él az első Maniu kormányának tevékenykedése, mely a gyulafehérvári határozatoktól bizony messze elkalandozott s amelynek nyomán eddig kiirathatatlanul beköltözött a hitetlenség a kisebbségi lelkekben.

Az optimisták az erdélyi mentalitás győzelmét látják a Maniu kormány megalakulásában s ezen az alapon remé-

lik a szebb jövőt. Végül is a két felfogás megegyezik abban a feltevésben, hogy a tíz év tanulsága és eredménytelensége oly iskola volt, mely minden tekintetben, így kisebbségi szempontból is, gyökeres rendszerváltozásnak érlelte meg az idejét.

Az új kormány elé a munkának és kötelességteljesítésnek oly halmaza tornyosul, hogy azzal a kezdet kezdetén csak lassu tempóban és fokozatosan fog tudni megküzdeni. A választások lebonyolítása, a külföldi kölcsön perfektuálása, a tízes évforduló megrendezése, a parlament megnyitásával kapcsolatos teendők, ezer meg ezer panasznak a meghallgatása, ezer meg ezer piócának a lerázása, oly akadályok, melyek nagyban hátráltatják a tulajdonképpen építő munkának a megkezdését. Az ország népének s nekünk kisebbségieknek tehát bizonyos türellemmel kell viseltetnünk, míg jogos sérelmeink orvoslására sor kerül. Tünni, várni azt megtanultunk, de mert mindent bebizonyíthatólag — ha kárunkra is — eddig megtettük, a jövőre vonatkozólag nem jelenti és nem jelentheti ez a türelem a kisebbségi kérdés rendezésének a bizonytalan jövőben való halogatását, liberális recept szerint.

A kisebbségi ügyeknek haladéktalan rendezése, a sérelmek orvoslása sarkalatos követelményünk nem is annyira

a jelen generáció számára már, hanem az eljövendő nemzedék érdekében, a mely ma még a mienk, de amelynek elkövetkezendő folytatását a mai állapotok mellett a megsemmisülésnek szomorú veszélye fenyegeti. A mi eddigi türesünk, jajkiáltásunk mind-mind áldozathozatal volt a jövő érdekében.

Az eddigi tíz év a csalódásoknak volt végtelen láncolata. De a mérték betelt. Az udvarhelyi nagy gyűlés határozata, mely a világ fórumához is kész apellálni, a kormányváltozással nem vesztette el érvényét. Maniu kormányra jutása csak felfüggesztette a határozat végrehajtását, mert úgy érezzük és hisszük, hogy a gyulafehérvári határozat megteremtői nem másíthatják meg egy ilyen tíz év szomorú tapasztalatainak a tanúságaival is gazdagabban, ismételten leszögezzék igéreteiket és programjukat.

A magyarságban mindig bennéő lojalitást bántaná a népszövetség közbenjárásának a kihívása s abban a reményben, hogy ez most kikerülhető lesz, örvend Erdély kisebbsége a Maniu kormányának s üdvözli jöttét azzal a reménnyel, hogy e kormányának és az új rendszernek nem lehet más programja, dacára a megváltozott időnek, mint Maniu Gyula volt képviselőnek a magyar parlamentben 1906-ban elhangzott képviselőházi szűz beszédé-

A SZÁSZVÁROS ÉS VIDÉKE TÁRCÁJA.

Mi, szent-csuda-várók.

Mi lázár-társak, kiknek béna válla
Örök sulyu Krisztus keresztet hurcol
S nem térhetünk a golgotás nagy utról
Az épek szebb, rögmmentesebb honába:
Hozzátok sirunk, álljatok meg, épek,
Figyeljetek egy percre énekünkre!
Zenéje közt a szép, szabad, nagy létnek
Villanjon rátok bánatunk mély tükre!

Mi mellettünk is álljatok meg, épek,
Ha utatokba botlunk béna-árván, —
Bár tudjuk: lázár-voltunk csunya látvány, —
Egy ép van bennünk is s az sir: a lélek!
Az sir felétek irigyen és vádlón,
Vádlón, hogy nektek minden, minden nyitva
És mégis minden jószóért megáldón,
Mely szívünket új türesre tanítja!

Figyeljetek! Mi, siketek, vakok, —
Mi csonkák, bénák hozzátok sikoltunk:
Valaha mink is, mink is épek voltunk!

Mosolyt, türelmet, jószót adjatok!
Elétek tárjuk száz-sebű szívünk, —
Oh, volt nekünk is valaha hitünk:
Hittünk egy szent, egy Krisztusi-csudába:
A gyógyulásba...

Ma már e hit csak sápadt, bus lidércfény,
Amely még fénnel hinti éjszakánk.
Nem lobban fel, csak álmok néma éjjén,
Hogy aztán mélyebb árny szálljon le ránk...
Létünk ma már csak bus kérdéseké,
Amikre válasz nincs e földi téren!
— Így vonsozljuk a vak-gödör felé
Szent-csudaváró szívünket szegényen.

Mi mellettünk is álljatok meg, épek!

Szolgasors.

Kopott kis szobájának legszebb butordarabja a nagy álló tükör volt. Mindennap legalább egyszer odaállt a kegyetlen tükör elé. Gyűlölte a tükröt, mert gorombán őszinte volt, elszomorította a látvány, — mégis odaállt.
— Istenem csak nagyobb lehetnék — pa-

naszkodott ilyenkor hangtalanul. Nagyon kicsi volt. Valóságos törpe. Aránytalanul hosszú karjaival sohase tudott mi csinálni. Szőke albino fejével, világosszürke halszemeivel úgy hatott mint egy kis pojáca. Az emberek kegyetlensége megfosztotta legelemibb örömetől, hogy normális embernek érezze, ha már nem is szépnek. Az utcán tipegve hányszor hallotta a megjegyzéseket.

— Olyan mint egy kis gnom.

— Jó volna a kertembe a törpék mellé.

Egyszer ajánlatot is tett egy ügynök, hogy elszerződtesse cirkuszhoz. Elkergette. Gyűlölte a férfiakat. A nők sohase voltak oly kegyetlenek hozzá. Ellenben fokozott lelkiéletének egész agyonsebzett meleg érzésével szerette a kis gyerekeket. A nagy áruház játék osztályán volt kiszolgáló. Noha szellemi fejlettsége nevelésével szemben aránytalanul gazdag volt, kerek, rózsás arca gyakran keltette azt a hitet a felületes rápillantásra, hogy gyerek. Csak a szája körül sötétlő két keserűség bázda, idegesen meg-meg vonagló ráncos homloka meséltek harminc évének rengeteg küzdéséről. A jelenről a mostani állásáig,

ben kifejtett azon álláspontja, mely szerint:

„... A mi politikánk sarkalatos elve az, hogy az országnak minden lakosa és az országnak minden népe ezen országban, ezen államban boldogulását találja ugy gazdasági, mint kulturális és politikai tekintetben...”

Huszonkét évvel ezelőtt ez volt az Erdélyben lakó románság programja. Ez a mi kérésünk is! Hangozzék el mementóként Maniu Gyula román miniszterelnök szívében hatalmas visszhanggal Maniu Gyulának, a magyar országgyűlés képviselőjének szűz beszéde s akkor bizonyára meg fogja találni azt az utat, melyen haladva feltámad újra Erdélynek oly régen eltemetett aranykora. —b—

Tíz év előtt...

Lompos, nehéz felhők usztak az égen. November kopott szürkésege elöntött mindent. A győztes német hadsereg lépésről-lépésre hátrálva huzódik dicsőséges küzdelmeinek színhelyéről a német határ felé. Hetvenkét óra és egy perccel sem több; ezt a határidőt kapta Foch tábornagtól a német fegyverszüneti bizottság. November 11-én hajnalban 5 órakor járt le a határidő. Reggel 2 órakor még egyszer megkísérelték az alkudozást német részről Foch tábornagy szalonkocsijában s 5 órakor a német urak aláírták a rettenetes feltételeket, amelyek által hónapokkal a béketárgyalások előtt megtörtént Németország lefegyverezése. A német hadvezetőség tartozott azonnal átszolgáltatni 25 ezer gépfegyvert, 5000 ágyut, 5000 mozdonyt, 10.000 vasuti kocsit, 5000 automobilt, a hajóhad 14 drb. legnagyobb egységét, 1700 repülőgépet... A diadalmas ellenség megszállta Németország leggazdagabb szénvidékét s a híres ipari központokat. Egyidőben felütötte fejét Németország bellügyeiben a legnagyobb khaosz. A császári család cserben hagyta a német zászlót, a kielit matrózlázadás tüzvész-ként terjedt, Kurt Eisner vezetésével győzött

Szerelmes volt a főnöknőjébe, az osztályvezető kisasszonyba. De sokkal fáradtabb, reménytelenebb volt, semhogy érzelmeiről szólt volna. Irtózott attól, hogy részvétől esetleg — megcsókolja.

Ma éppen a kisasszony bodros szöke fejét nézte lopva gyönyörködve, mikor a liftből egy elegáns fiatalember szállt ki. Divatlap alak. Végignézcskélt a bosszantóan szép férfit irigy tekintetével.

— Mivel szolgálhatok uram? akarta kérdezni, elárúsító mosolyával. A fiatalember egy futó pillantással elnémitotta. A bizalmas mosolya, a kézzorítása a kisasszonnyal még jobban ellenszenvenné hangolta.

— Ez biztos a szeretője — gondolta. Magas, gazdag, elegáns. Biztosan nem lelechnázban nő fel.

Szemeivel falat szeretett volna emelni közejük. Erőltette a figyelmét, de halkan beszéltek és csak töredékeket tudott elhalászni.

— Pontosan ott voltam de...

— Nem lehet, én is ott voltam...

— Legyen jó — vegye le nekem az új babákat — fordult hozzá a kisasszony.

A férfi helyeslő, megértő mosolyára esett a pillantása, a kivillanó szép fogsorára és szeretett volna odaordítani!

a müncheni forradalom s a német anyák nem tudtak gyermekeiknek enni adni. Aztán jöttek a béketárgyalások, a megszállás kiterjesztése, a megszámlálhatatlan milliárdok a jóvátétel számlájára, a kereskedelmi hajók kiszolgáltatása s a német tölgy körül vadul kavargott a vihar. A győztesek azt hitték, hogy a germán óriást sikerült guzsba kötnöni, megfojtani s talán örök időkre elnémitani.

S közben eltelt tíz év.

A német óriás megint talpra állott. Lerázta magáról a kétségbeesésnek, kishitűségnek sorvasztó férgét, munkához látott. Utánozhatatlan szorgalommal és kitartással turta a földet, ütötte a pörölyt, kereste a levegő titkát, behatolt a föld mélyébe, hogy felhozza onnan a maga számára annak rejtett kincseit, felrepült a csillagos ég felé, hogy csillagok ragyogását homályosítsa el tudásának fénye. Neki vágott a végtelen Oceánnak s győzött minden vonalon, mert kimeríthetetlen volt a hite s nem ismert vereséget az akarata.

Ma, 10 év után 6 francia frank 1 német márka.

A német verítéknek a győztesek zsebébe omló aranyfolyója nem tudta megsemmisíteni a német vagyont s még ennek segítségével sem tudták a győzők megaranyozni a saját tehetetlenségüket. Ma Németország kegyét kéri a győztes államok kölcsönkérői s a német ipar termékeit a büszkén lobogó német zászló alatt hatalmas hajóóriások viszik az Oceán hátán a világ minden része felé.

Tíz év egy nemzet történetében csak futó pillanat. A német erények századok munkáját végezték el e tíz év alatt. A viharvert, villámtól sujtott tölgy uj, dus lombot hajtott, melynek védő árnyékában egy uj diadalmas jövődől élé néz a megpróbáltatások tüzeiben acéllá erősödött német nép. —beta—

A jótékony célú műkedvelő előadások legujabb réme.

Istenemre mondom, nem azt az egyszáz leut sajnálom, amit Dionisie Petrisor ur, a romániai szerzők (autori) egyesületének dévai ágense, államügyészi meghatalmazás, illetőleg ennek rendelete értelmében rendőri asszisztálással a f. hó 11-én tartott gitár- és fütty-

— Vegye le maga, nem én szolgálom ki az urat.

De már a másik pillanatban szórakozottan mászott a létrán. Magán érezte a fiatalember tekintetét. De nem nézett le, Kavargott benne nyomorék kis életének minden lenyelt szennyre. Szimbolizálva látta a fiatalember szépségében az ő életének, lesajnáltságának elmentését. Lekapott néhány dobozt és átvillant a sok zavaros gondolatán keserűségének krikistályodott nagyja:

— Ilyen viszonyból születtem én. Gondtalan pár önfeledt egymásra borulása. Ez aztán a telítésig durasztotta az indulatait. Lenézett rájuk. Egymás kezét simogatták. Neki-feszítette aránytalan testét egy nagy ugrásra, mert csiklandozta a vágy rájuk ugrani, ösztörtörni őket, hogy ne legyenek szépek, magosak.

A veríték verte ki a homlokát. Görcsösen markolta a létrát lehunyta a szemét. Kónya, a részegessége miatt kidobott segéd siránkozása jutott eszébe.

— Nagy a nyomoruság koma, becsüld meg az állásodat...

Ez lehütötte. Lesietett a létráról és — mosolyogva odatette eléjük a babákat:

— Tessék parancsolni kérem.

Balla Sándor.

koncert fejében a romániai szellemi termékek szerzőinek egyesülete részére bevasalt, mert igazán mondom, nem irigylem ezt a száz leut a szerzőktől, ellenben fentnevezett urnak soha sem tudom elfelejteni, hogy vagy nem tud románul, ami nem bizonyos, vagy ha tud, akkor jobban tud mint ama miniszter, aki a szerzői jogok védelmére a törvényt hozta és megszavaztatta.

A dolog nagyon egyszerű. A Mon. Offic. 1923. évi 68. számában egy törvény lett publikálva, melynek lényege az, hogy senkinek sincs jogában a romániai autorok műveit azok engedelmével nélkül a nyilvánosság előtt előadni, kiadni, sokszorosítani avagy lefordítani stb. Ha pedig valaki mégis előad valamelyes szerzeményt, akkor köteles az a valaki az előadás jövedelmének bizonyos hányadát a fentnevezett egyesület pénztárába befizetni. (Helyben a dévai Dionisie Petrisor agent ur által.) Ez eddig rendben van, mert hogy is jön valaki ahoz, hogy mások szellemi termékein kereskedjen? Minden normális ember ezt érti és rendjén valónak találja.

A dolog csak ott komplikálódik, ahol ez a Dionisie Petrisor dévai ágens ur nemcsak a romániai szerzők műve után, hanem bármilyen koncert, kabaré, színelőadás után a jövedelem 6 és fél % -át kívánja bevasalni és erősen ígérte, hogy ezentul minden mulatságon itt Szászvároson részt vesz, hogy a szerzők egyesületének járó 6 és fél % -taksát bevasalja. Hiába erősítette a rendezőség hogy a szóbanforgó koncerten a füttyművész ur madár-csicsergést fog imitálni, annak szerzői a madarak, melyek nem kívánják szerzői jogukat érvényesíteni, a gitárművész ur pedig régi népdalokat ad elő, melyeknek szerzői ismeretlenek, vagy maga nép-, esetleg Beethoven darabokat fog énekelni, amelyeknek szerzője több mint 100 esztendeje az égben van, már pedig a szerzői jog harminc év múlva elévül. Hiába erősítettük, hogy a koncertezők csak saját szerzeményeket fogják előadni, már pedig ők nem kívánnak joggal élni, nem használt semmi érvelés, a törvény helyes magyarázása, Dionisie követelte a jussát. Nem szaporítom a szót. Hogy nyugtunk legyen, felajánlott a rendezőség Petrisor urnak 50 leut, ő 200-at kért. Alkudozások eredményeképpen 100 leuban egyeztünk meg, arról annak rendje és módja szerint nyugtát is kaptunk.

Mindez pedig történt abban a pillanatban mikor a kormány országvilágá dörögte, hogy helyreállítja a törvénytiszteletet, érte alatta azt is persze, hogy ne csak mi a szenvedő nép, hanem az exekutív közegek is tiszteljék a törvényt. Amint említettem, nem a 100 leurol van szó, hanem a principiumról.

Itt az ideje, hogy nálunk is, mint mindenhol a világon, hol a jótékony cél érdekében megmozdul a társadalom — megszűnjenek azok a rettenetes adóterhek és tilalmak, melyek a jelenben lehetetlenné tesznek minden műkedvelő előadást, melyek főleg a városunhoz hasonló kis helyen — hova színészet el nem téved — egyedüli ismertetői a világ nagy szellemeinek.

Ilyen újabb terhet jelent Dionisie Petrisor megjelenése. — A szerzők követeléseinek jogosultsága kétségtelen — de tessék definiálni tudni s nem egy bármilyen programmu ösztetételű műkedvelői előadásra is ráhuzni ama bizonyos 6 és fél % -os adóterhet. A miniszteri rendeletnek világosabb megértésére van, ugylátszik a jelen esetben is szükség azok részére, akik a fától nem látják az erdőt.

ALPHA.

HIREK.

— **Dr. Vlad Aurel kultuszminiszter ünnepélyes fogadtatása.** A Bukarestből hazatérő Dr. Vlad Aurel kultuszminisztert, a nemzeti párt egyik legharcosabb exponensét pártbívei s a város közönsége f. hó 14-én este 8 órakor ünnepélyes külsőségek között fogadta. A személye iránt megnyilvánuló szeretet és tisztelet a közeli környék néptömegeit is megmozgatta. Hatalmas lovasbandérium kísérte be az „Ardeleana” pénztüzetnél felállított diszkapuhoz, hol Dr. Boros N. ügyvéd üdvözölte. A hatalmas, imponálóan fegyelmezett tömeg kitörő lelkesedéssel köszöntötte vezérét — benne látva reményeinek, vágyainak megtestesült ígérétét.

— **Symphonikus hangverseny.** A közönség rendkívül nagy érdeklődése mellett tartotta meg a katonai zenekar és a román nők dalárdája ennek a szezonnak első hangversenyét f. hó 15-én a „Transsilvania” nagytermében. Horceag karnagy vezetése alatt úgy a zenekar, mint a dalárda művészi produkált. Az előadott számok, melyek közül nem egy a vezénylő karnagy saját szerzeménye volt, egytől-egyig magukon viselték a szorgalmas munkának, a kitünő betanításnak s a tökéletességre törekvő művészi felfogásnak bélyegét. Lienerthné urasszony könnyen ivelő, nemesen csengő szopránja megérdemelt tapsot aratott. A kis Dobo Doina — a szépségnek és bájnak kis hercegkisasszonya — kinek bájos hangja mint ezüst csengők csilingelése virágos rétek felett, szállott a hallgatók szívébe — a bámulatos rutinnak és az előadó művészetnek tökélyével megáldott kis primadonna, méltán volt az elragadtatott hallgatók ünneplésének a közép-pontja.

— **Hogyan lehet felismerni a hamis 1000 leues pénzjegyeket.** Köztudomású, hogy az utóbbi időben hamis 1000 leus bankjegyek kerültek forgalomba. A Banca Națională dévai fiókja az alábbiakban ismerteti hogyan lehet felismerni a hamisítványt. 1. A papiros tapintásra lágy, hiányzik azon ércszerű zizegése, melyekkel a jó bankjegyek rendelkeznek. 2. A hamis bankjegyeken látható vízjegyű cífrálatok száma 4, míg a jó bankjegyeken a vízjegyű cífrálatok száma 5. A hamis bankjegyek rajza durva kivitelű, míg a jó bankjegyeké finom kivitelben lett megrajzolva és ezenkívül a hamis bankjegyekről hiányzik a legalsó 1000 víznyomás. Figyelmesen vizsgálva a víznyomások rajzát, azoknál hiányzik a figurák tiszta rajzoltasága és az árnyékok sem harmonikusak, miután azok zsirral vegyített fehér tintával lettek melegeben nyomtatva. 3. A hamis bankjegyek kliséi 2 félék: az egyik fehér festékhez, a másik pedig kék festékhez van készítve. A fehér festékű klisék nagyobbak, mert a hamisítók azt akarták, hogy a hamis bankjegyek használtaknak látszanak s ezért a fehér tintát zsirral vegyítették. A kék tintához készített klisék úgy a bankjegy első, mint hátulsó lapján cinkográfikus uton lettek előállítva, de sok tekintetben igen kezdetleges különösen a bankjegy hátlapján. 4. Ugy a fehér, mint a kék festékű hamis bankjegyek erősen elütnek a jó bankjegyek színétől, amelyek röktön feltűnnek, ha a hamis bankjegyet a szín tekintetében egy valódi bankjegy mellé állítjuk. 5. Ugy a betűk, mint a számok metszése elütő a jó bankjegy számai és betűitől. 6. A hamis bankjegyeken 19/II—4. 27 kibocsátás olvasható és M. Oromolu, Th. Capitanovici s Ath. Marinescu aláírásokkal vannak ellátva. 7. A következő egyszerű eljárás-

sal bárki azonnal felismerheti a hamis bankjegyet: A bankjegyet egy üveg, vagy más sima felületű (márvány stb.) tárgyra kell helyezni és azután huzzunk végig rajta egy nikkell, aranny vagy ezüst pénzdarabbal és röktön olyan nyomot hagy a pénzdarab a valódi bankjegyen mintha ceruzával huzztuk volna a vonást, míg ezzel szemben a hamis bankjegyen a pénzdarab nem hagy ceruzaszerű nyomot, csak egy egyszerű karcot. Ez a módszer biztosan felismerhetővé teszi a hamis bankjegyet a valóditól.

— **A ref. Nőszövetség november 25-én este 6 órakor tartja II. vallásos összejövetelét a megújított konviktsi imateremben,** (bejárat a várkertben) a következő sorrenddel: 1. Előfőhász. 2. A 242-ik éneket (régii könyvben 222. oldal) éneklie a gyülekezet. 3. Szavall Kardos Zsuzsika. 4. Felolvas Gergely Ferenc. 5. Énekelnek az iskolás gyermekek. 6. Felolvas Szabó Irén tanítónő. 7. Szavall Réthy Istvánné. 8. A 268-ik éneket éneklie a gyülekezet. Szövege: „Fönn a csillagok felett, Halelujah ámen. Boldog lelkek zengenek, Halelujah ámen. Aki itt elfáradott, Aki hordoz bánatot, Azt a béke várja ott, Halelujah ámen.” A gyülekezet minden tagját és minden más érdeklődőt szeretettel hív meg és kér pontos időben megjelenésre a rendezőség. Persely adományok a szegények számára.

— **„Astra” mozgószínház.** Vasárnap, f. hó 18-án d. u. fél 5 és este fél 9 órakor bemutatásra kerül a „BAJTÁRSÁK” c. háborus filmdráma. — Csütörtökön, f. hó 22-én este fél 9 órakor „A KREUTZER SZONÁTA” pazar kiállítású film lesz bemutatva, Tolsztoj Leó gróf világhírű regénye után. — A n. é. közönség szives pártfogását kérjük.

— **Az 1902—1925-ös korosztály tartalékosainak figyelmébe.** A szászvárosi születésű, valamint itt lakó vagy tartózkodó 1902—1925. évfolyambeli legénységi állomány tartalékosai a szokásos évi ellenőrzés megajtése végett vasárnap, f. hó 18-án és hétfőn f. hó 19-én jelentkezni tartoznak a hadkiegészítő hivatal kirendeltségénél, Rosca rendőrkormányánál a rendőrségi épületben. A jelentkezéshez a livret, vagy annak hiányában más katonai okmány szükséges. Magára vessen mindenki, aki a jelentkezés elmulasztása miatt soron kívül, büntetésből 30 napi fegyvergyakorlatra hivatik be.

— **Milyen iratok szükségesek a rádióengedélyhez.** Egyik legutóbbi számunkban megirtuk, hogy a liberális kormány utolsó aktusként felszabadította az egész országban a rádiót. Engedély azonban ezután is szükséges a rádió-felvevő készülékek felállításához. Eddig ezeket a kérvényeket a katonai hatóságok továbbították a postavezérigazgatósághoz, ezután a teljesen felszerelt kérvényeket az illetékes postahivatal láttamozása után a fél is közvetlenül felterjesztheti Bukarestbe, bár az sem lehetetlen, hogy az országban több bizottságot állítanak fel, hiszen a bukaresti egymaga nem győzné a sok munkát. A kérvényhez a következő iratok szükségesek, amiket már előre is megszerezhetnek az engedély igénylői: 1. Kérvény a posta vezérigazgatósághoz. (Ezt nyomtatott blanketában keszen lehet majd kapni.) 2. Állampolgársági bizonyítvány és az életkor igazolása. 3. Erkölcsei bizonyítvány. (Ezt bizonyosan az ügyészségtől kell megszerezni.) 4. Kötelező nyilatkozat. (Szintén nyomtatásban lesz kapható.) 5. Bizonyos esetekben szükséges a felállítás tervrajzát is mellékelni a kérvényhez. A törvény ugyanis szabályozza

az antenna felállítását, (csak 50 m. hosszú lehet, közúton nem vezethető keresztül, nem állítható fel villamos vezeték vagy telefonhuzal szomszédságában, nem köthető kéményhez, fához vagy villámhárítóhoz stb., valamint a földvezeték felszerelése csak 3 mm-es rézdrót lehet, amit nem szabad villámhárítóhoz, gázvezetékhez vagy gőzfűtéshez kapcsolni.) A kérvényhez csupán a sziguranca vagy a csendőrpáncsnokság láttamozása szükséges és kellően felszerelve bármely postahivatalnál benyújtható. Erre vonatkozólag különben a végrehajtási rendelkezés megérkezésekor részletes utasításban tájékoztatja a posta a közönséget. A rádió-felvevő készülék felállítását egészen bizonyosan minden rádióamatőr kérelmezni fogja, meri csekély évi bér ellenében megszabadul minden zaklatástól és attól az üldöztetéstől, amit az engedély nélküli zughallgatókkal szemben egészen bizonyosan megindítanak. A kérvényezőknak ugyanis egyszer s mindenkorra felülvizsgálati díj címén 250 leut kell fizetni, ezenkívül az évi bért, ami detektoros készüléknél 300 leu, 3 lámpásig 400, ezenfelül 500 leu évenként. Az évi díj január elsejétől kezdődik és az év közben jelentkező ennek az összegnek csak megfelelő hányadát fizeti.

— **Dr. E. Rusu igazgató-főorvos** Röntgen-laboratoriumát újból megnyitotta. Rendel: kedden és szombaton d. u. 5—8-ig. Kvarckezelés (ultraviolet-sugarak): hétfőn, szerdán és pénteken d. u. 5—8-ig. Str. Eminescu 5.

— **Füüdőrend. Gőzfüüdő hölgyek részére** november hó 22-én délután, gőzfüüdő urak részére bármely szombaton délután. Kádfüüdő csütörtök, péntek, szombat és vasárnap.

— **Mese-est.** F. hó 17-én este 8 órakor a „Transsilvania” színháztermében lesz megtartva a helybeli szász gyermekek mese-estéje. A legszebb mesék megelevenített alakjai fognak felvonulni, hogy feledhetlenné tegyék az apró gyermekszívek részére ezt az estét.

— **Kiss Ádám** jóhírnevű táncanár helybeli tánciskolájában vasárnap, nov. 18-án gyakorló óra keretében lesznek bemutatva és tanítva a legújabb táncujdonságok, u. m.: Tangó 1929, Hill-Twist, Lazant, Valse Anglaise, Slow-Fox. Különórák eszközöltetnek.

— **Megszüntették a kukorica behozatali vámját.** Tekintettel az ország rossz kukorica termésére, a kormány 1929. május elsejéig eltörölte a kukorica behozatali vámját. Ezen idő alatt tehát vámmentesen lehet kukoricát Romániába behozni.

— **Budapest és az Északamerikai Egyesült Államok között** november 10-én megnyílik a távbeszélő forgalom. Egy háromperces beszélgetés díja 294 pengő. (Körülbelül 9000 leu.)

— **A legutolsó jelentések szerint** Hoover 12.474.179, Smith 9.472.559 szavazatot kapott. Hoover megválasztását elsősorban a nő választóknak köszönheti. A republikánuspárt győzelme ezuttal az alkoholtilalom ellenzőinek vereségét is jelenti.

— **16,008 pilótaigazolványt** adtak ki két év alatt Amerikában. A hatóságok megállapítása szerint Amerikában két év alatt 16,008 pilóta kapott reptőlőigazolványt.

A beszélő film kellemetlen és illuziórontó.

Irta: KUN ANDOR.

Nem új dolog már a beszélő film, Hollywoodban azonban csak most feküdtek rá igazán, hogy az amerikai üzleti szívvösség teljes

leleményességével, technikai ügyességével és áldozatkészségével üzletté tegyék.

Végignézteim New-Yorkban egy pár ilyen talking film-et, amelynél én éppen olyan kísérleti nyúl voltam, mint a közönség többi tagja. A nézőtér ugyanis hemzsegett a film-vállalatok „detektívjeitől”, — azoktól a jószemű és jóítélőképességű hivatalnokoktól, akik detektív módjára surrannak be a gyanutlan közönség közé, hogy kilessék: mi történik ebben az új technikai csodában a közönségnek, mi nem, s e tapasztalatok alapján mit kell megszüntetni, mit hogyan kell javítani?

Tipikus amerikai üzleti fogás ez is.

*

Láttam beszélő moziújságot, beszélő operát, beszélő darabot — vitaphone-produkciót — s olyat is, ahol próbaképpen felváltva a páratlan jelenet csak mozgófilm volt, a páros pedig beszélő mozgókép.

A beszélő újság kitűnő. Amikor megjelenik az angol király csapatszemlén, felharsan a katonabanda zenéje, vagy amikor végigkíséri a boxmérkőzést a közönség őrjögő, fokozódó üvöltése: ott ez a hangorgiázás pompásan kíséri a jelenetet, életet ad annak.

A beszélő opera-mozi rossz. Csapnivaló rossz. A Rigolettót láttam s az volt az érzésem, hogy a gramofónszerű éneklés, zene nem tartozik a darabhoz. Kísérőzenének hangzott s alig tudta az ember elhinni, hogy a muzsikát a mozin játszó zenekar adja s az éneklés a filmen ugrabugráló, vagy mereven feszengő színészek ajkáról hangzik recsegően, idegenszerűen.

A beszélő mozi fontos ága azonban nem ez, hanem a dráma. Hogy fest vagy hangzik hát ez?

*

A közönségnek a beszélő film nem tetszik. Tessék elképzelni, hogy száguld, szalad mézőn-hegyen keresztül a cselekmény és egyszerűen csak — megáll. Megáll és az addig szaladó, rohanó figurák elkezdnek beszélgetni. Egy-egy beszélgető részlet tizszerannyi ideig tart, mint különben az egész darab rohanó cselekményes része. Ugy érezzük magunkat, mintha autóversenyen vasuti sorompó elé érnének, meg kellene állni s e kényszerű várakozás közben a soffőr meg a vasuti bakter fecsegéssel idegesítenének.

Ezek a beszélgető megállások megfosztják a mozi igazi jellegétől: a lüktető, gyors cselekvéstől. Másik nagy kiábrándulás, hogy megállítja a beszélő mozi a fantáziánkat, hogy hiányzik itt ez a co-authorship, a darab megmond mindent, semmit sem biz képzelőtehetségünkre s így elveszi tőlünk az érdeklődés személyes — tehát legfontosabb elemét. Azelőtt vele játszott fantáziánk a mozidarabban. A hősök s hősnők játszottak, de nem beszéltek, beszédüket a mi fantáziánk adta hozzá. A mozinak ez a hangtalan párbeszéde tetszett, bevált s most látjuk csak, hogy milyen illuziórontó, amikor fantáziánk helyett a színészek beszélnek.

*

A mozi-beszéd maga is gramofónszerű, recsegő, nem természetes. A színészek elcsunyulnak, visszataszítókká lesznek, amikor a cselekmény száguldása közben megállnak és beszélnek. May McAvoy gyönyörű nő a talking filmen, megöregszik, elrutul, a szavak ráncokat hoznak arcára s a mozivászonra nem való szavak utálatossá teszik magát a beszélésre kényszerített filmdívát is.

Nem tudom, mi az oka, de míg a darab beszédtelen jelenetében Lionel Barrymore ele-

gáns világit, a beszélő jelenetnél ócska, esetlen, mesterkéltséggel külvárosi gavalérrá sülyed. S így jár a darab minden szereplője, Alec Francis, amíg a beszédtelen jelenetben majesztétikus, kitűnő bíró, mihelyt a beszélő jelenetben a telefonon neveket betűz ki, vagy az inasától egy pohár vizet kér, rossz színészsé züllik.

Csunya és idomtalanok a gesztusok is, a mozgás is. A filmen mások a gesztusok, mint a színpadon s a filmmozdulatok nem illenek a beszédhez. A filmen a széles gesztusok fel sem tűnnek, de mihelyt a film beszélni kezd olyan durvakká válnak a gesztusok, mintha a színészek a legártatlanabb beszélgetés közben is — egymásnak akarnának menni.

A happy ending — boldog befejezés — kitűnően jön ki filmen, mihelyt azonban beszélni kezdenek, mihelyt e beszéd logikájaként kellene kijönni annak, hogy az igazság miért győz s az intrika miért bukik meg, nem tudja a film beszéde megmagyarázni azt a logikátlanságot, amit beszéd nélkül a régi filmekben észre sem vettünk.

*

Tudom, hogy a beszélő-mozi még kezdetleges, csak most kísérleteznek vele. Tudom, hogy technikailag tökéletesíthető és más lesz az, ha más írók írják majd a beszélő filmet, mint a mai, mások rendezik és mások játszó. Mert a beszélő filmhez más írók, más rendezők és más színészek kellene.

Ezt a forradalmat meg tudja csinálni az amerikai filmtörke, ha érdemes s nem sokat törődik azzal, ha el kell csapni a Bánky Vil mákat, Chaplineket, Mary Pickfordokat, Fairbanksokat s olyan új csillagokról kell gondoskodni, akiknek a beszélő filmhez van tehetségük.

Mindent meg lehet csinálni s mindent lehet tökéletesíteni, ha van hozzá akarat és — pénz. Az sem nagy akadály, hogy megszűnik a filmek nemzetközisége, mert ha a beszélő film beválik, érdemes lesz csak angol, francia, német filmeket is készíteni, hiszen e nyelveken is elég közönségre számíthatnak. Egy-egy film nem fog ugyan olyan széles körben elterjedni, mint ma, amikor a világ minden nyelvű közönsége a piac, az üzlet azonban még így is jó üzlet lehet.

Az sem kifogás, hogy még egy angol film sem lesz népszerű minden angolnyelvű tömeg előtt, hiszen például csak New-Yorkban sem hallgatnak meg olyan darabot, ahol a szereplők nem new-yorki zsargonban beszélnek.

Lehet hát, hogy a hibákat lecsiszolják, a beszélő filmet tökéletessé is tudják tenni, egyelőre azonban az első benyomás a lehető legrosszabb, legilluziórontóbb. A beszélő film azonban a nem beszélő filmet soha kiszorítani nem fogja, nemcsak mert egy-egy ugyanazon nyelvű zárt tömeg mulatsága lehet csak az, de azért sem, mert a film gyors, iramos lüktető játékát, illuziókat keltő, fantáziát foglalkoztató beszédtelenségét pótolni nem tudja.

Az amerikai mozi-színház már átalakult ugyanis orfeummá, kabaretté, ahol csak egy-egy szám a film, mert a közönség mindig újat, többet követel. A beszélő film azonban csak újat ad, de nem adja azt és még kevésbé ad többet.

Értesítés!

45 2-3

Van szerencsém a n. é. közönséget értesíteni, hogy az ideai szezonra nagy választékban és mindenféle nagyságban már megérkeztek a legjobb minőségű

galoschni és hócipők

melyek nálam a legolcsóbb árban szerezhetők be.

Tisztelettel:

KOOTZ RUDOLF,
bőr- és cipőüzlete, gyári lerakata.

FIGYELEM!

Uj autó-taxi.

Van szerencsém a n. é. közönség szíves tudomására hozni, hogy egy kényelmes **luxus-autót** hoztam forgalomba, mellyel bármely hosszabb vagy rövidebb utra **nagyon olcsó árért,** éjjelnappal a t. közönség rendelkezésére állok.

Szíves pártfogást kérve vagyok teljes tisztelettel:

41 3-4

NAGY FERENC,
Strada Gheorge Barițiu Nr. 1.

Nincs a megyében napilap,

s így a megyei vonatkozású eseményeket, személyi és egyéb híreket, rendeleteket s üzleti vonatkozású hirdetéseket

csak a megyében megjelenő újságokból olvashatja.

Rendelje meg a 16 év óta fennálló s a megye minden részébe járó

„Szászváros és Vidéké“-t

Előfizetési ára: Egész évre 240, félévre 120, negyed évre 60 leu. Hirdetési olcsók!